

Тыва дыл, 1 класс

Темазы «И деп ун болгаш ужук»

Эге класс башкызы Оюн
Светлананын Эник- ооловнанын
тургускан кичээли

Сорулгазы:

- Чаа ун болгаш ужук- биле таныштырар. Ун, ужук сайгарылгазын катаптаар.
- Дидим, долу, шын, чараш чугааладып таныштырар. Демниг, эп- найыралдыг, шалыпкын ажилдаарын чедип алыр. Дириг амытаннарга ынак, долгандыр бойдусту хайгаараарынга болгаш чараш аажы- чанга кижизидер.
- Уругларнын аас болгаш бижимел чугаазын сайзырадыр.

Дерилгези: ужуктер кассазы, улегер
домактар, тывызыктар, дурген чугаа,
шулуктер.

ТЫВЫЗЫК

Кок анайым
хоне соорткен.

Словарь ажылы:

Хоне – хендир

И деп чаа унну ылгап тывары

- Ине чуге херегил?
- Ине деп состе каш слог барыл?
- Ине чуруун коргеш, слог- уннуг анализти кылыр.

Ине -

Ине- 1 слог, 3 ун, 3 ужук.

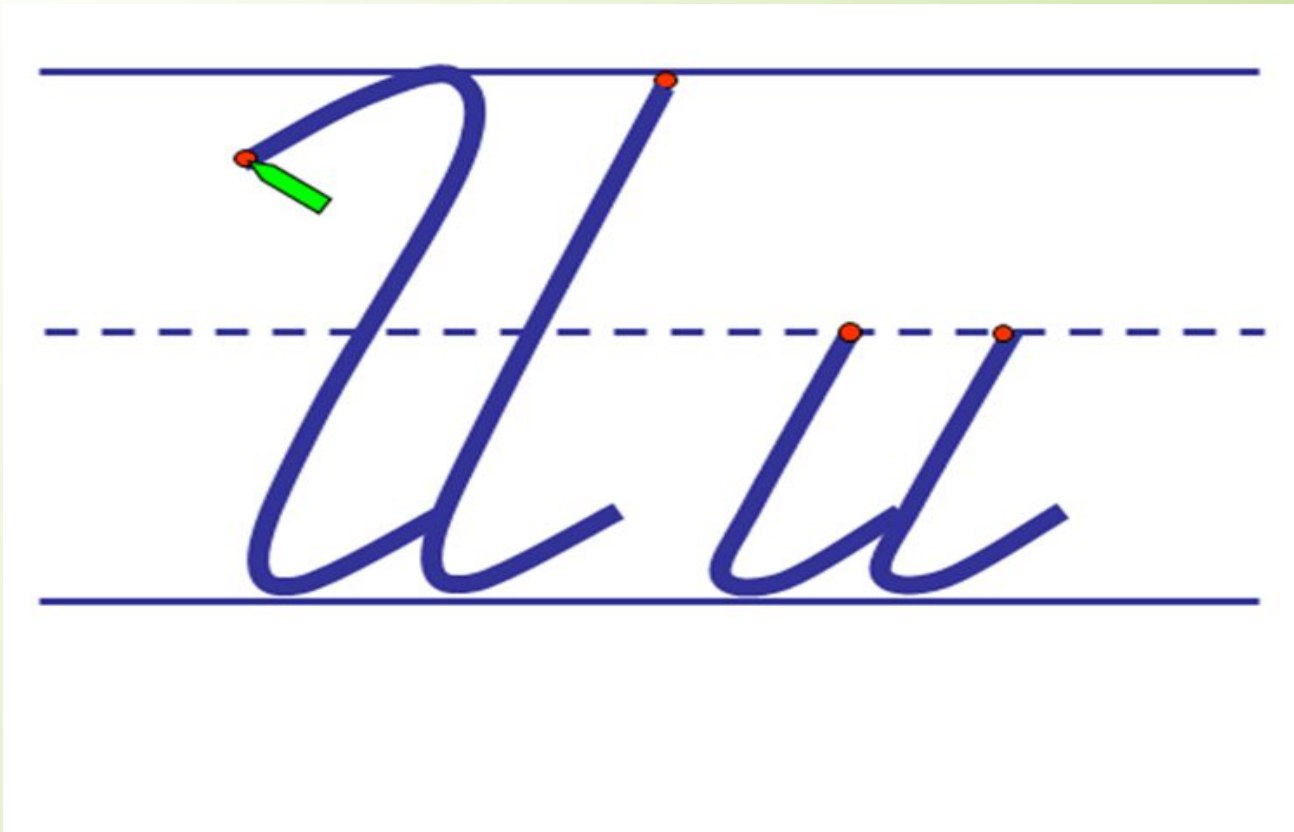

И деп унну сосстерден ылгаарынга мергежилгелер.

- **Ине, инек, илиир,
ужжук, чинчи, чилиг,
игил.**

И, и деп үжуктер- биле таныжылга

И деп уннун ужугу- биле слогтар кожуглаары

• И – ИИ	ИС	ЧИ – МИС
• МИ – МИИ	СИ – ЛОС	ЧИИР
• ЧИ – ЧИИ	И – МИР	СИИР
• ЛИ – ЛИИ	СААР	ЧААР

Чурук- биле ажыл

- Чунун дугайында чугаа кылыр бис?
- Инектин адын номчуптунар. Оол Амырга чуу берип тур?
- Оол чуу деп чугаалаарыл?
- Инек кижиге чуну бээрил?
- Инекти кым саарыл?
- Кымда чуу деп аттыг инек барыл?
- Ону ажаарынга кандыг дуза чедирип турар силер?

Домактарны номчудар

– Ма – на, мана, Амыр. Амыр
манаар. Чинчи саар. Мал сула,
силос чиир.

Шулук

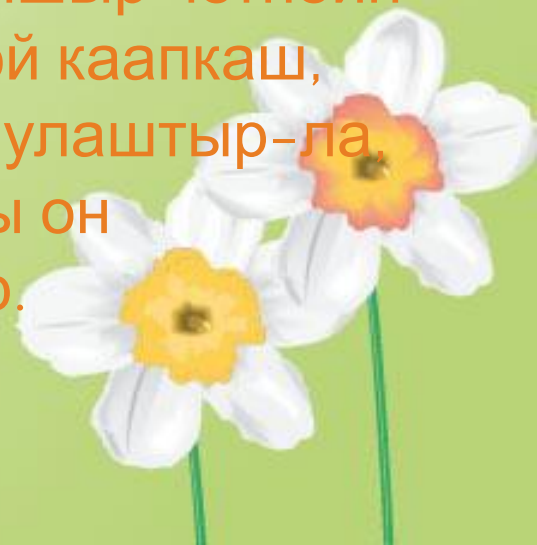
- Ийи чагы аразынга ийлендир бир чагы салган. Ине деп соске бижииривис «И» деп ужук тыптып келген.

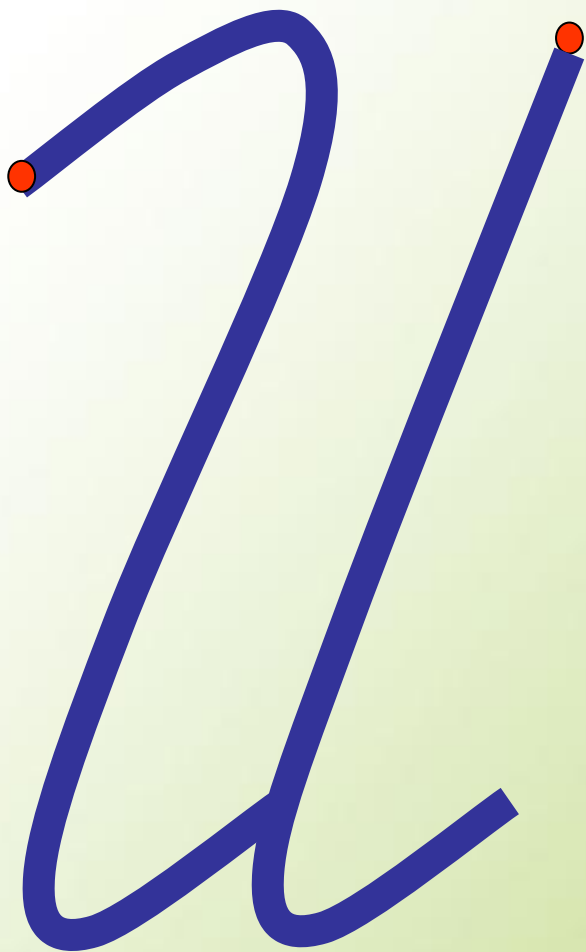
Бичии и деп ужукту бижиири

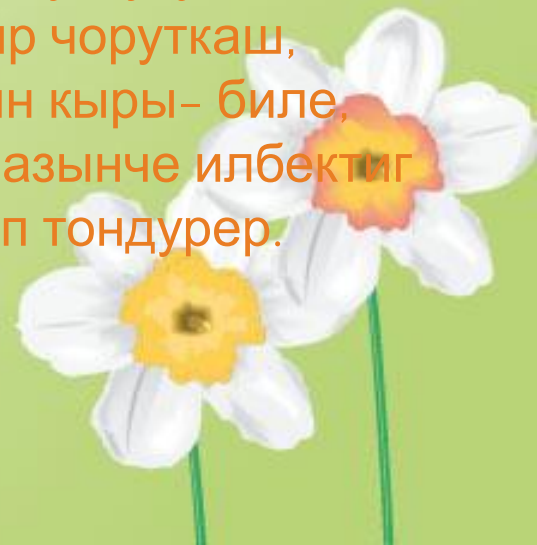
- Бичии и деп ужукту бижиирде, демир-ужукту устуку шугумнун кырынга салып алгаш, куду алзы ийленчекшыйыгны адаанда шугумга чыпшыр четпейн чыткаш, он талаже углай, ук шугумга дээй каапкаш, ору алзы устуку шугумга чедир чорудуп, улаштыр-ла, бижээн шыйыгнын кыры-биле, куду алзы он талазынче илбектиг ийленчекти чорудар.

Улуг И деп үжүктү бжири:

- Улуг И деп үжүктү бжиирде, демир- үжүктү устундешугумнун элээн кырынга салып алгаш, ору алзы, он талазынче углай, ийленчекти чорудуп, тырыкылай аарак бижээш, куду алзы, адаанда шугумга чыпшыр четпейн чыткаш, ук шугумга дээй каапкаш, ору алзы устуку шугумну кежилдир чоруткаш, бижээн шыйыгнын кыры- биле, куду алзы, он талазынче илбектиг ийленчекти бижип тондурер.

«Карлсоннун чагаазы» деп оюн

Бирги карточка

чи

чин

чиир

чии-ри

чии – рим

Ийиги карточка

и – лиир

и – риир

и – мир

ис

И – ра

Дурген чугаа

- Илдирмаа иешкилер ийилээн инээн истээн. Инээ ийде ийистепкен. Илдирмаа иешкилер ийистепкен иешкилерни ийден имнээн.

Улуу-биле
четтирдивис!

